

Vizuális kultúra feladatgyűjtemények a gimnázium 11-12. osztálya számára

Mészáros Zsuzska, vizuális kultúra tanár, Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium, Corvin Rajziskola, designped.com

Absztrakt

Írásomban bemutatom az Oktatási Hivatal gondozásában megjelent Vizuális kultúra 11. és 12. osztályos feladatgyűjtemények koncepcióját, felépítését, létrejöttét. Remélem, hogy kedvet kapnak hozzá azok is, akik még nem ismerik, a köteteket használók pedig betekintést nyerhetnek a kulisszák mögé.

Felkérés, inspiráció

2019-ben kaptam felkérést két gimnáziumi feladatgyűjtemény megírására az Oktatási Hivatal nevében Boldizsárné Kovács Gizella főszerkesztőtől. Mivel korábban online formában publikáltam illetve tanárto-vábbképzéseken és konferenciákon mutattam be az anyagaimat, először át kellett nézmem rengeteg nyomtatott szakirodalmat, kicsit más szemmel, mint ahogy korábban diákként vagy gyakorló tanárként tettem. Zele János kollégámtól és Boldizsár Gizi szerkesztőmtől rengeteg tankönyvet, feladatgyűjteményt kaptam a sajátjaim mellé, a klasszikus „Balogh-Jenő”-től kezdve egészen a kortárs, független kiadványokig. Szerkezeti szempontból rendkívül tetszett L. Ritók Nóra Alkotni jó! sorozata, mely ugyan teljesen más korosztály számára, de rendkívül tagoltan mutat be egy-egy alkotófeladatot. Mivel szenvedélyesen szeretek újabb és újabb dolgokat kitalálni a diákjaim számára, az órákra való készülést kreatív folyamatként élem meg és igyekszem szorgosan dokumentálni, ezért a tartalmat illetően bőven volt mihez nyúlnom.

Kihangsúlyoznám, hogy a kötet a 2020-as NAT életbe lépése előtt íródott, tehát még a régi kerettantervi célkitűzések figyelembevételével

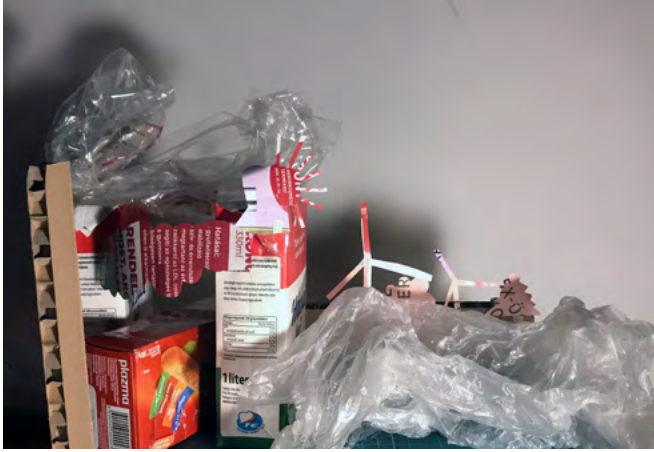
Fotó a szerzőről

készült el. A feladatok a kerettanterv területeit járják körbe, a témakörök, időbeli keretek és fejlesztési célok illeszkednek a tantárgyra akkori-ban vonatkozó tantervi követelményekhez. A 11-12. évfolyam művészetek műveltségterület heti 2 óra/évfolyam óraszámkeretét teljesen kihasználva készült el. Mindkét évfolyamon egyaránt foglalkozik mindhárom (Kifejezés és képzőművészet, Vizuális kommunikáció, Tárgy- és környezetkultúra) területtel, eltérő arányban. A feladatok egy része több tanórán átívelő projekt, más része egy tanóra alatt megoldható

gyakorlat. A 11. osztályos kötet 24 db, a 12. osztályos kötet 23 feladat illusztrált, részletes leírását tartalmazza. Mellékleteik házi feladathoz, ráhangolódáshoz vagy otthoni örmalkotáshoz felhasználható ötleteket is tartalmaznak.

A munka menete

Kiindulásként a kedvenc, korosztálynak megfelelő feladataimat kigyűjtöttem. Készítettem egy hatalmas feladatlistát – a kerettantervi területekre optimalizálva – és ezek közül szűrtem ki azokat, amelyek egybevágóak a fejlesztési célokkal.

Árnyképek - a beállított tárgyak

Árnyképek - fotó a tárgyak árnyékáról

	I. motívum	II. motívum	III. motívum	IV. motívum	V. motívum	VI. motívum
•					tenger	felbo felleo
••					erdő	sótt felleo
•••					nivaty	hűtő dy
••••					hózat	hajnali pár
•••••					nyírt nyit felleo	éjszaka
••••••					hegyvidék	nóva

Dobj egy műalkotást - Magritte elemzés - a kihívás

Dobj egy műalkotást - Magritte parafrázis - megoldás a táblázat alapján

Falra ragasztott csomagolópapíron készítettem egy halmazábrát (tárgyi részterületek és metszeteik), erre post-it cetlikkel elhelyeztettem a kedvenc feladataimat és a kinyomtatott, szétvagdosott kerettantervet, és addig-addig rakosgattam, amíg minden a helyére került és kitöltötte a megcélzott 72 órát. Ezt végigcsináltam

mindkét kötettel. Szerencsére a munka végén csak néhány hely maradt üresen, ide új feladatokat találtam ki, amelyeket a Fazekasban és a Corvin Rajziskolában teszteltünk és javítottunk a kollégáimmal. Ezúton is köszönöm Bognár Petrának, Dezső Ilunak és Garamvölgyi Bélának a visszajelzéseket, teszteket, a Fazekasos

és Corvin Rajziskolás diákoknak pedig a csodálatos munkákat!

Fontos volt számomra, hogy az egyes feladatok bemutatása hasonló szerkezettel, jelrendszerrel, elrendezéssel és vizuális elemekkel történjen. Mivel nem készült tanári kézikönyv, ezért igyekeztünk

Party-tányér - papírplasztika

Zine - minimagazinok

egybeszűríteni az alkotáshoz és az órávezetéshez szükséges információkat. Így saját gyakorlatomból merítve a következő elemekre bontottam az egyes projekteket: tantárgyi részterület, a projekt megtartásához szükséges időtartam, feladat bemutatása, szükséges eszközök és anyagok, célok, értékelési szempontok, órarendő inspirációk, instrukciók a diáknak, instrukciók a tanárnak.

A kézirat leadása után csodálatosan támogató szerkesztőtől, Boldizsár Gizitól és lektoromtól, dr. Császár Lilla egyetemi adjunktustól, az ELTE Vizuális Nevelés tanszékének oktatójától kaptam rengeteg építő kritikát, visszajelzést. Knausz Valéria műszaki szerkesztő és csapata türelmesen, fáradhatatlanul dolgozott azon, hogy együtt formába öntsük a köteteket, Borovi Dániel képszerkesztő és munkatársai segítettek, hogy megtaláljuk a megfelelő képeket, illusztrációkat. Hosszú munka után két körben egyeztettünk és korigáltunk dr. Paréjné Tóth Gabriella szakértővel a tankönyvvé nyilvánításhoz.

A kötetek céljairól

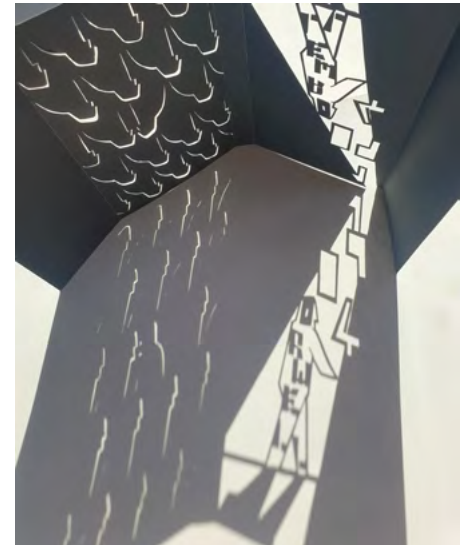
A fejlesztés komplex feladatok, feladatsorok, projektek által zajlik, ezek egymással összefüggenek, többnyire nem csak egy vizuális területet érintenek. Kivételesen tevékenység- és gyakorlatközpontúak, egy részük önálló kutatómunkát, egyénileg választott utakat igényel.

Mit nyújt a tanárok számára?

A tanár a feladatgyűjtemény és a diákok közötti médium, saját szakértelmét, háttértudását, csoportra és személyre szabott instrukcióit és korrektúráját adja az anyaghoz, ezáltal tud életre kelni, működni egy-egy gyakorlat. A vizuális nevelők, művésztanárok különböző szakmai háttérét figyelembe véve a feladatgyűjtemény egyfajta „receptkönyv” kíván lenni, amely teljességre törekvően instruál, de a tanár a saját megközelítése, „ízlése” alapján dolgozik. Kritikaként elhangzott, hogy túl sok a designnal és a térrel kapcsolatos aktivitás. Ez tudatosan van így, még hozzá azért, mert a tradicionális rajztanítás, az elérhető

Könyvborító - Orwell 1984 c. könyvére

Könyvborító - a borító drámájára

Dixit kártyák - színes ceruza

Logóból minta és füzetcsomagolás

Átlátszó beállítás - ceruzarajz fekete kartonon

tananyagok és a kollégák saját edukációs története ma még sokkal jobban lefedi a képzőművészethez közelebb álló témákat. Feltételeztük, hogy a gyűjteményt használó kollégák kompetens, önálló szakemberek, tehát beállítást rajzolni, komponálni, színtant, rajz- és festészeti technikákat tanítani tudnak. Ezért – bár a gyűjtemény önálló tanmenetként is megállja a helyét – jobbára a saját jó gyakorlataik színesítésére, felfrissítésére fogják használni a vizuális kultúra tanárok.

Mit nyújt a diákok számára?

A szövegezés a diákokat szólítja meg, őket hívja alkotásra és vezeti végig az egyes feladatokon, projekteken, tematikus sorozatokon leírással, mintával, kérdésekkel, instrukciókkal. Segíti a tanulókat az őket érő vizuális élmények magas szintű, kritikus szelekciójában, feldolgozásában, továbbá önálló vélemény és ízlés kialakítására törekvésében. A kreatív problémamegoldást támogatja, ehhez háttértudást és megfelelő gyakorlati kihívásokat is tartalmaz. Az életkori sajátosságoknak megfelelően az érzelmi intelligencia gazdagítását, az önértékelés, önismeret, önszabályozás fejlesztését is célul tűzi ki. Témáival felkeltheti a kevésbé motivált diákok érdeklődését is, a motiváltabbak pedig magasabb szintre hozhatják munkáikat, akár érettségi vagy felvételi portfólió létrehozását megelőzve.

Sajnos az új NAT bevezetése miatt már csak a 11. osztályos kötet van a hivatalos tankönyvlistán, a 12. osztályos kifutó. Beszerezhető az iskolai tankönyvrendeléssel (csak a 11. osztályos), valamint a KELLO mintaboltjában és webshopjában (11-12. osztályos egyaránt). A négy- illetve hatosztályos gimnázium számára készült kötetek a borító kivételével egyformák, ez ne tévesszen meg senkit. A 12. osztályos kötet letölthető [erről az oldalról](#). Akit érdekel a 11. osztályos is, kérem írjon nekem a zsuzska.meszáros@gmail.com email címre.

Interaktív képek ragasztószalagból

Lapok a kötetekből